
Organ	Landstingsfullmäktige
Plats	Fullmäktigesalen, Stadshuset, Västerås
Tidpunkt	Tisdagen den 21 juni 2016

§ 71 Överenskommelse om samverkan mellan kommunerna i Västmanlands län och landstinget/region Västmanland

LTV 160827

Sammanfattning

Landstinget har ansökt om att få ta över det regionala utvecklingsansvaret från staten från den 1 januari 2017. Samtliga länets kommuner har i ett remissförfarande tillstyrkt landstingets ansökan. Den politiska styrgrupp som tillsattes av partierna i länet för att leda arbetet med att bilda Region Västmanland har arbetat fram ett förslag till överenskommelse för samverkan mellan landstinget/regionen och kommunerna från 2017.

Beskrivning av ärendet

Landstinget har ansökt om att få ta över det regionala utvecklingsansvaret från staten från den 1 januari 2017. Samtliga länets kommuner har i ett remissförfarande tillstyrkt landstingets ansökan. I departementspromemorian, DS 2015:5, lämnades förslag till den lagändring som behövs. Regeringen beslutade den 14 april om en lagrådsremiss med förslaget att Västmanland får ta över det regionala utvecklingsansvaret. En proposition kommer efter lagrådets hantering till riksdagen för beslut antingen i maj eller i oktober 2016. Sannolikheten är med dessa beslut mycket stor att landstinget får det regionala utvecklingsansvaret från den 1 januari 2017. Det betyder att landstinget får ansvar för att

- arbeta fram och fastställa en strategi för utvecklingen i länet, RUP
- samordna insatser för att genomföra denna strategi
- besluta om hur medel för regionalt tillväxtarbete ska användas
- följa upp, utvärdera och redovisa resultaten av tillväxtarbetet till regeringen
- utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram, samt
- upprätta och fastställa länsplaner för transportinfrastruktur.

En politisk styrgrupp är tillsatt av partierna i länet för att leda arbetet med att bilda Region Västmanland. Gruppen består av fem representanter från kommunerna, gruppledarna för de partier som finns representerade i landstingsstyrelsen samt landstingsfullmäktiges ordförande. Samma personer som finns i VKL:s styrelse har utgjort referensgrupp i arbetet och flera workshops har genomförts för att diskutera och förankra förändringen. Vid dessa diskussioner har det tydliggjorts att flertalet av de samverkansfrågor som idag hanteras inom VKL är nära knutna till och påverkar den regionala utvecklingen. Slutsatsen har därför blivit att även dessa frågor ska hanteras i en samverkansstruktur som knyts till landstingets/regionens organisation.

2016-06-21

Styrgruppens förslag till samverkansstruktur i Västmanland mellan kommunerna och landstinget/regionen, som ska gälla från år 2017, har varit utsänt på remiss till kommunerna och landstinget. Utifrån inkomna synpunkter har styrgruppen reviderat redovisat förslag till överenskommelse som kommunerna och landstinget ska teckna. En sammanställning redovisas över remissvaren och hur styrgruppen hanterat dessa, liksom den tjänsteskrivelse som legat till grund för styrgruppens ställningstagande.

I förslaget till överenskommelsen fastställs hur de ekonomiska mellanhavandena för samverkan ska hanteras, vilket framgår av redovisad sammanställning av ekonomi år 2017.

I ärendet yttrar sig

Denise Norström (S) och Tomas Högström (M).

Fullmäktigesbeslut enligt landstingsstyrelsens förslag

1. Överenskommelse om samverkan mellan kommunerna i Västmanlands län och Landstinget/Regionen i frågor som stödjer regional utveckling godkänns att gälla från och med den 1 januari 2017.

Protokollsanteckning

Bil

Tomas Högström, Maria Dellham, Asta Matikainen Lecklin, Silvana Enele Jansson, Mikael Andersson Elfgren, Stephanie Bruksgård, Matihias Goldkuhl, Andreas Weiborn, Anita Westin-Brodd, Johan Widén, Gunnar Björnstad, Gunnel Wallqvist, Tomas Martinsson, Susanne Henning Aihonen, Jenny Landernäs, Carina Sjölund (samtliga M) lämnar protokollsanteckning enligt bilaga.

Beslutet villkoras av att riksdagen beslutar att överföra det regionala utvecklingsansvaret till landstinget/regionen från år 2017.

Paragrafens slut -----

Vid protokollet

Erika Hedlund, mötessekreterare

Justerat 2016-06-28

Glenn Andersson
Ordförande

Helena Hagberg
Justerare

Malin Gabrielsson
Justerare

2016-06-21

Att justeringen tillkännagivits på landstingets anslagstavla
2016-06-28 intygas:

Rätt utdraget intygas 2019-01-23

Christina Ersson

Överenskommelse om samverkan mellan kommunerna i Västmanlands län och Landstinget/Region Västmanland (regionen) i frågor som stödjer regional utveckling i länet

Överenskommelsen gäller från och med den 1 januari 2017.

Beslutad av kommunfullmäktige i Arboga den
Beslutad av kommunfullmäktige i Fagersta den
Beslutad av kommunfullmäktige i Hallstahammar den
Beslutad av kommunfullmäktige i Kungsör den
Beslutad av kommunfullmäktige i Köping den
Beslutad av kommunfullmäktige i Norberg den
Beslutad av kommunfullmäktige i Sala den
Beslutad av kommunfullmäktige i Skinnskatteberg den
Beslutad av kommunfullmäktige i Surahammar den
Beslutad av kommunfullmäktige i Västerås den
Beslutad av landstingsfullmäktige i Västmanland den

1. Samverkan för utveckling i länet

Ett väl fungerande samarbete mellan länets kommuner och Landstinget/Region Västmanland är en förutsättning för en framgångsrik utveckling i hela länet. Kommunerna och regionen är överens om att gemensamt ta ansvar för och vara aktiva för att stödja utvecklingen i hela länet. Flertalet uppgifter för kommunerna och regionen har en inbördes koppling till varandra. I och med denna överenskommelse skapas organisatoriska förutsättningarna för en aktiv samverkan och dialog.

2. Strategisk regional beredning

En strategisk regional beredning inrättas mellan länets kommuner och regionen för information, samråd och samverkan i frågor som är av gemensamt intresse och som anges nedan.

2.1 Uppgifter för den strategiska regionala beredningen

Den strategiska regionala beredningens uppgifter är

- Samråda, samordna och lämna förslag i frågor som är strategiska och viktiga för regionens utveckling och som regionen ansvarar för.
- Samråda, samordna och lämna förslag i de frågor som är av betydelse för länets utveckling och där regionen och kommunerna har sitt respektive ansvar. Exempel på detta är avtals- och policyfrågor inom hälso- och sjukvården.
- Vara ett forum för kommunal och regional omvärlds- och intressebevakning.

Obligatoriska uppgifter är att bereda regionalt utvecklingsprogram, länstransportplan, regionalt tillväxtprogram (Affärsplan Västmanland), regional kulturplan, kollektivtrafik, folkhälsopolicy och gemensamma EU-frågor.

2.2 Den strategiska regionala beredningens sammansättning

Den strategiska regionala beredningen är organisatoriskt knuten till regionstyrelsen. Beredningen består av minst 25 ledamöter och kan som mest bestå av 30 ledamöter. Ledamöterna utses på följande sätt

- Varje kommun utser två ledamöter, där den ena ledamoten är kommunstyrelsens ordförande och den andra är ledande företrädare för oppositionen i kommunen.
- Regionen utser minst fem ledamöter och maximalt 10 ledamöter. Tre ledamöter utgörs av regionstyrelsens presidium och de övriga ledamöterna utses på ett sådant sätt att samtliga partier som är representerade i regionstyrelsen har minst en ledamot i beredningen (hänsyn ska då även tas till vilka partier som blir företrädade genom ledamöterna från kommunerna) samt att beredningen speglar den politiska majoriteten i regionen.
- Regionen utser beredningens ordförande bland sina majoritetsledamöter och en vice ordförande bland sina oppositionsledamöter. Kommunerna utser en 1:e vice ordförande bland sina majoritetsledamöter och ytterligare en vice ordförande bland sina oppositionsledamöter. Ordförandena utgör tillsammans beredningens presidium och har uppgiften att leda och planera beredningens arbete.
- Den strategiska regionala beredningen har inga ersättare.
- Om inte annat beslutas vid utseendet är den första mandattiden för ledamöterna från den 1 januari 2017 till och med den 31 december 2018. Därefter är mandattiden fyra år från den 1 januari året efter det att allmänna val till kommun- och landstingsfullmäktige hållits.

Den strategiska regionala beredningen kan adjungera sakkunniga. Adjungerad sakkunnig har närvaro- och yttranderätt.

2.3 Den strategiska regionala beredningens arbetsformer, beslut med mera

Den strategiska regionala beredningen sammanträder minst sex gånger per år. Sammanträde ska därtill hållas när ordföranden eller minst en tredjedel av ledamöterna begär detta.

Ordföranden svarar för kallelse.

Kallelse ska vara åtföljd av föredragningslista som upptar de ärenden som avses behandlas och åtföljas av de handlingar som ordföranden bestämmer. Kallelse ska skickas ut 14 dagar före sammanträdet.

Den strategiska regionala beredningen kan besluta om rekommendationer till regionen och kommunerna. Beredningen ska eftersträva konsensusbeslut utifrån syftet att stödja utvecklingen i hela länet.

Vid sammanträde med den strategiska regionala beredningen ska protokoll föras som undertecknas av ordförande och justeras av en utsedd ledamot.

Protokoll från den strategiska regionala beredningen expedieras till Region Västmanlands styrelse och kommunstyrelsen i samtliga kommuner i Västmanlands län samt till den som berörs av ett ärende.

3. Tillsättande av politiska samverkansgrupper

Den strategiska regionala beredningen kan tillsätta och avsluta fasta eller tillfälliga politiska samverkansgrupper kring olika verksamhetsområden/frågeställningar.

Uppdrag, sammansättning och formerna för de politiska samverkansgrupperna beslutas av den strategiska regionala beredningen i samband med tillsättande av grupperna.

Inför starten av den strategiska regionala beredningen år 2017 inrättar landstingsstyrelsen på prov tre politiska samverkansgrupper under perioden 2017-2018. Grupperna ska ha följande uppdrag

- En grupp som ska hantera gränsöverskridande frågor som rör **äldre** inom området hälsa, vård och omsorg.
- En grupp som ska hantera gränsöverskridande frågor som rör **barn/unga** inom området socialtjänst, skola och vård.
- En grupp som ska hantera regionala **kulturfrågor**.

Samverkansgruppernas uppdragsbeskrivning och antalet ledamöter ska, efter förslag från styrgruppen för regionbildningen, fastställas av landstingsstyrelsen senast i november 2016.

4. Andra samverkansformer

Kompletterande samverkansformer och mötesplatser ska utvecklas av regionen. Formerna kan till exempel vara länsdelssamråd, temadagar, konferenser och seminarier.

5. Ekonomi med mera

Regionen svarar för sekreterarfunktion, arkiv och administrativa kostnader för den strategiska regionala beredningen och fasta eller tillfälliga politiska samverkansgrupper som tillsatts av beredningen. Vid starten år 2017 svarar regionen även för de politiska samverkansgrupperna som tillsatts av landstingsstyrelsen.

Regionen och kommunerna svarar för sammanträdesarvoden och övriga ersättningar till sina ledamöter i den strategiska regionala beredningen och i de politiska samverkansgrupperna.

Kostnaderna för samverkan i enlighet med denna överenskommelse fördelas mellan kommunerna och regionen. Grundprincipen är att kommunerna står för cirka 2/3 av kostnaderna och regionen står för cirka 1/3. Kostnadsfördelningen mellan kommunerna görs utifrån folkmängd året innan. Kostnadsnivån för samverkan fastställs inför 2017 utifrån de samverkansuppgifter som då överförs från VKL. Ersättningen från kommunerna till regionen ska erläggas med 50 % senast den 1 februari och med 50 % senast den 1 augusti innevarande verksamhetsår. Kostnaderna uppräknas årligen under mandatperioden med landstingsprisindex, LPI. Inför en ny mandatperiod görs en ny bedömning av kostnadsnivån för denna samverkan.

Samverkansprojekt kan drivas med stöd av externa bidrag som ett komplement till ovanstående finansiering.

6. Stöd från tjänstepersoner

Regiondirektören ansvarar för att det tas fram väl beredda och processade tjänsteförslag till den strategiska regionala beredningen. Regiondirektören tillsammans med kommuncheferna kommer att vara det strategiska övergripande ledningsorganet på tjänstemannasidan inför den strategiska regionala beredningen. I tjänstepersonernas uppdrag ingår att stödja de politiska samverkansgruppernas arbete och föra en dialog om underlag och förslag inom sakområdena.

7. Ändring av denna överenskommelse

Denna överenskommelse gäller tills vidare. Ändringar i överenskommelsen förutsätter enighet och beslut i regionens och kommunernas fullmäktigeförsamlingar.

Överenskommelsen upphör att gälla om någon av kommunerna eller regionen beslutar att frånträda överenskommelsen om samverkan. I samband med att överenskommelsen upphör ska särskild överenskommelse träffas om fördelning av upplupna och kvarvarande kostnader.

Region Västmanland 2015

Datum

2016-04-18

Förslag till samverkansstruktur för kommunerna och regionen i frågor som stödjer regional utveckling

Inkomna synpunkter och styrgruppens beslut

Kommunerna Västerås, Sala, Skinnskatteberg, Fagersta, Norberg och Kungsör har lämnat synpunkter på styrgruppens förslag. Alla utom Skinnskatteberg uttalar i sina svar i grunden ett stöd för den föreslagna samverkansstrukturen. Övriga framförda synpunkter kommenteras nedan med hänvisning till aktuell punkt i förslaget till överenskommelse.

2.2 Den strategiska regionala beredningens sammansättning

Fagersta menar att kommunerna kan representeras av kommunstyrelsens ordförande. Sala har synpunkter på representationen från landstinget/regionen och menar att konstruktionen för att få småpartierna representerade i beredningen är fel. Kungsör har också synpunkter på den konstruktionen.

Styrgruppen beslutade att förslaget till representationen i beredningen ska ligga fast med hänvisning till att det skapar utrymme för en bredare politisk förankring.

2.3 Den strategiska regionala beredningens arbetsformer, beslut med mera

Skinnskatteberg har föreslagit att skrivningen i fjärde stycket "Besluten är inte formellt bindande men kommunerna och regionen är i och med denna överenskommelse eniga om att följa och genomföra de beslut som fattas i beredningen" ska tas bort. Sala framför samma synpunkt. Motivet är att de anser skrivningen strider mot det kommunala självstyret. Fagersta resonerar kring samma fråga och föreslår ett förtydligande.

Den aktuella skrivningen har tillkommit utifrån kommunernas starka önskan om att markera sin möjlighet att påverka besluten i de regionala frågorna som landstinget tar över från staten. Landstinget/regionen kommer fatta de formella besluten när det gäller RUP och de övriga frågorna som tas över från staten. Skrivningen har varit ämnad som en avsiktsförklaring där landstinget/regionen självklart har kvar sitt självstyre, men där man i och med skrivningen talar om att avsikten är att följa den rekommendation som beredningen lämnar. På samma sätt är det när det gäller t ex förslag till överenskommelser i samverkansfrågor som den strategiska beredningen rekommenderar kommunerna och landstinget/regionen. Besluten fattas i kommunerna och landstinget/regionen, men avsikten är att alla ska följa den rekommendation som beredningen lämnar.

Styrgruppen diskuterade två alternativ till hantering av dessa synpunkter. Ett alternativ var att justera skrivningen enligt nedanstående förslag för att det inte ska råda någon tvekan om att ingen kan sätta sig över det kommunala självstyret i kommunerna och regionen.

"Besluten är inte formellt bindande, det är kommunerna och regionen som fattar de formella besluten. Avsikten är att företrädarna i den strategiska regionala beredningen ska verka för att beredningens förslag följs och genomförs."

Det andra alternativet var att skrivningen tas bort utan att ersättas.

Datum

2016-04-18

Styrgruppen beslutade att skrivningen ska tas bort med hänvisning till att det är självklart att företrädarna i den strategiska regionala beredningen ska verka för att beredningens förslag följs och genomförs.

5. Ekonomi med mera

Fagersta föreslår att regionen svarar för sammanträdesarvoden och övriga ersättningar till ledamöterna i den strategiska regionala beredningen.

Styrgruppen beslutade att förslaget i remissutgåvan ska ligga fast. Det är tydligast och mest rättvist att respektive kommun och landstinget/regionens arvodesregler gäller för sina respektive deltagare i den strategiska regionala beredningen och att de också så står för arvoden och övriga ersättningar. Inget särskilt arvode är tänkt för ordförandena i den strategiska regionala beredningen, då det bedöms ingå i det uppdrag som var och en har i sitt grunduppdrag.

Andra synpunkter

Utöver synpunkter på förslaget till överenskommelse finns det i remissvaren synpunkter och frågor som angränsar till överenskommelsen och som kommenteras nedan.

Synpunkter kring ett eventuellt framtida VK

Norberg och Sala förespråkar avveckling av VKL och att det inte bildas något nytt formellt organ för de mellankommunala frågorna, typ VK. Fagersta är inne på samma linje och diskuterar om regionen ska skapa en arena för de mellankommunala frågorna.

Hur den mellankommunala samverkan löses är en fråga för kommunerna. Synpunkterna ger inte stöd för att ändra i styrgruppens förslag om vilka uppgifter som ska finnas inom ramen för samverkansstrukturen.

Storregionfrågan

Norberg tar i sitt svar upp frågan om det är möjligt att ta med samverkansstrukturen eller delar av den in i den föreslagna "mellersta" storregionen.

Det är för tidigt att uttala sig om hur en eventuell framtida storregion kan utformas och hur samverkan kan organiseras inom den. Däremot har styrgruppen uttalat att Västmanland ska ta med sig sina erfarenheter från samverkan in i en eventuell storregion.

Samverkan med länsstyrelsen

Fagersta frågar i sitt svar på vilket sätt länsstyrelsen medverkar i diskussionerna.

Det finns en nära samverkan med länsstyrelsen i processen att bilda region. Landshövdingen har en öppen och positiv dialog med landstingsstyrelsens ordförande. Länsstyrelsen har svarat positivt på förslaget att Västmanland tar över det regionala utvecklingsansvaret och har också pekat på det goda samarbetet som finns i länet. Länsrådet deltar tillsammans med ledande tjänstemän i den så kallade kärngruppen. Det pågår också ett arbete tillsammans med företrädare för länsstyrelsen, VKL och landstinget för att förbereda överföringen av uppgifterna från länsstyrelsen. Tjänstemännen har även påbörjat en dialog om att regionen och länsstyrelsen i en avsiktsförklaring ska komma överens om hur det fortsatta samarbetet efter 2017 ska utformas.

Enligt uppdrag

Mona Boström, projektledare

2015-12-07
2016-01-18 komplettering

Samverkansstrukturen för regionen och kommunerna samt förslag till hantering av den mellankommunala samverkan

1. Styrgruppen vill ha ett underlag inför beslut

Styrgruppen har gett tjänstemännen i uppdrag att redovisa vilka uppgifter som VKL har idag och hur dessa kan hanteras efter regionbildningen 2017. Uppdraget har förtydligats vid styrgruppens möte den 23 november. Styrgruppen vill ha en redovisning av alternativa samverkansformer för de mellankommunala frågorna, varav en av dessa ska vara inom paraplyet Regionen. I underlaget ska även förslag på eventuella fasta sakberedningar presenteras.

I dokumentet "Beskrivning av VKL:s uppdrag i samband med bildandet av regionkommun i Västmanland, 2015-09-18, har VKL:s stadgar och den politiska ledningen och styrningen redovisats¹. I dokumentet "Utökad beskrivning av uppdrag/verksamheter på Västmanlands kommuner och landsting, VKL", 2015-11-19, har VKL:s direktör kompletterat underlaget². Med utgångspunkt från framtaget underlag, de i Västmanland förda diskussionerna och erfarenheter från andra regioner redovisar kärngruppen³ nedanstående förslag. Förslaget är utarbetat av projektledaren på uppdrag av kärngruppen. Hela kommunchefsgruppen har haft möjligheter att lämna synpunkter på underlaget.

Förslaget till samverkansstruktur beskriver i detta skede samverkan mellan regionen och kommunerna. I det fortsatta arbetet behöver strukturen kompletteras med en beskrivning av samverkan med de övriga aktörerna på den regionala utvecklingsarenan. Det gäller länsstyrelsen, som fortsatt kommer vara en viktigt samarbetspartner, högskolan, näringslivets företrädare, civilsamhället med flera samt andra partners utanför länet.

2. Inga uppgifter ska ramla mellan stolarna

Utgångspunkten är att inga av VKL:s uppgifter ska ramla mellan stolarna efter 2017. Det ska bli tydligt hur olika uppgifter ska hanteras och vem som får ansvar för vad. Vid de workshops som genomförts med politiken under 2015 har man tryckt på att de erfarenheter som finns från samarbetet inom VKL ska tas till vara. Det finns i Västmanland en fördel inför regionbildningen, då man har tränat i samverkan och samarbete inom ramen för VKL:s arbete i många år. Både politiker och tjänstepersoner har en gedigen erfarenhet av samarbetet och har också successivt ökat förtroendekapitalet sinsemellan.

Slutsatsen har också varit att man med den utgångspunkten kan göra en försiktig nystart inom ramen för regionen. Det är ett tillfälle att ytterligare utveckla formerna

¹ Bilaga 1.

² Bilaga 2.

³ Anders Åhlund, Monika Eriksson Bertilsson, Bo Dahlöf, Jerker Parksjö, Mats Gunnarsson och Maria Ek.

Datum

2015-12-07

2016-01-18 komplettering

för samverkan och förtydliga samverkansstrukturerna. Samtidigt har man varit tydlig med att en förändring kräver fingertoppskänsla. Mantrat har varit "Kasta inte ut barnet med badvattnet".

I tjänstemannaunderlaget från VKL står det så här om verksamhetsöverskridande samarbete.

"Under senare tid har vårt arbete mer och mer definierats som verksamhetsöverskridande arbete vilket innebär att frågor inom ett sakområde ofta har kopplingar till ett eller flera andra områden. När länet utvecklar folkhälsan så behövs aktiviteter inom t ex skolan (skolhälsan) samordnas med psykiatrin (BUP-insatser) och primärvården i landstinget. Gymnasieskolan och vuxenutbildningen är mogna att ta ett steg mot regional samordning för att motsvara förväntningar i RUP:en.

En slutsats från denna skrivning är att samverkan inom regionen behöver utformas så att det gränsöverskridande arbetet kan stödjas på bästa sätt. En alltför strikt indelning av samverkan i olika sakområden kan motverka det gränsöverskridande samarbetet.

I VKL:s tjänstemannaunderlag står också följande beskrivning av deras uppgifter;

"Verksamhetsområden berör i de flesta fall både kommuner och landsting och även om den del frågor till synes ses som mellankommunala så är det frågor som i hög grad påverkar eller påverkas av det regionala utvecklingsarbetet, om regionen vill öka utbildningsnivån i länet och minska ungdomsarbetslösheten så finns det en naturlig koppling till hur vi utvecklar våra gymnasieskolor eller vuxenutbildning."

Ovanstående beskrivning gör att det i tjänstemannaunderlaget från VKL inte pekas ut några uppgifter som betraktas som enbart mellankommunal samverkan. Bedömningen är dock att det vid en närmare genomgång av nätverken och de frågor som hanteras i beredningarna går att peka ut frågor som kan ses som enbart mellankommunal samverkan. Det kan exempelvis vara erfarenhetsutbyte inom socialtjänsten, utveckling av ett gemensamt gymnasieförbund, utvecklingsarbete inom förskolan, samverkan inom park- och idrott, VA-frågor, räddningstjänst mm.

3. Formerna för framtida samverkan mellan regionen och kommunerna - förslag

I diskussionerna har det framförts önskemål om att tydliggöra vad de olika formerna för samverkan ska ha för ansvar och funktion. I den nuvarande strukturen är det inte självklart vad rollen för beredningarna och nätverken är. I nedanstående förslag görs därför ett försök att tydliggöra hur man kan tänka utifrån ansvar och uppgifter för de olika samverkansformerna vid regionbildningen.

Datum

2015-12-07

2016-01-18 komplettering

3.1 Strategisk regional beredning föreslås bli basen för samverkan

När regionen får ansvar för vissa statliga regionala utvecklingsfrågor blir regionfullmäktige formellt ansvarig för dessa uppgifter⁴. I praktiken kommer regionstyrelsen vara det organ som hanterar de flesta regionala utvecklingsfrågorna. Förslaget är att en strategisk regional beredning inrättas för att bereda och lämna förslag i de strategiska regionala utvecklingsfrågorna. Det kan vara de regionala utvecklingsfrågorna som regionen övertagit från staten och som ska beslutas av regionen eller kollektivtrafikfrågorna som beslutas av kollektivtrafiknämnden. Men det kan också vara frågor som handlar om överenskommelser, gemensamma projektsatsningar, riktlinjer eller likalydande remissvar för regionen och kommunerna. Beredningen lämnar i dessa fall förslag till beslut som fattas av både regionen och kommunerna.

Genom sina ledamöter i beredningen tar regionen och kommunerna tillsammans i den strategiska regionala beredningen ansvar för att driva de gemensamma frågorna till nytta för hela länet. Det innebär att ta ansvar för att förankra beredningens diskussioner och förslag hos sina respektive huvudmän. I samverkansavtal skrivs det in att parterna förbinder sig att följa de förslag som den strategiska beredningen fattat beslut om.

Alla regionala utvecklingsuppgifter som tas över från staten ska hanteras i den strategiska beredningen. Många av dessa har direkt koppling till de uppgifter som sköts inom VKL under rubriken Regionalt utvecklingsarbete. Även dessa ska med självklarhet hanteras av regionstyrelsen och den strategiska regionala beredningen. Detsamma gäller VKL:s uppgifter digital agenda/e-samhället, som på ett tydligt sätt är kopplade till regional utveckling och RUP. Även frågorna knutna till strukturfonderna är självklara här. Om den strategiska beredningen i sin uppgiftsbeskrivning tar sin utgångspunkt i RUPen kommer det bli relativt enkelt att avgränsa arbetet och prioritera de strategiska frågorna. Näringslivsfrågorna och strategiska folkhälsofrågor ryms naturligt här, liksom arbetsmarknad, lärande och kompetensförsörjning.

Beredningen föreslås ha fem ledamöter från regionen och två ledamöter från varje kommun. Ordförande i kollektivtrafiknämnden adjungeras vid behov, liksom annan företrädare då det bedöms lämpligt. Det kan t ex vara folkhälso- och sjukvårdsberedningens ordförande, om regionen valt att ha kvar den beredningen i sin organisation.

Det blir regiondirektörens uppgift att ansvara för att det tas fram väl beredda och processade tjänstemannaförslag till den strategiska regionala beredningen. Regiondirektören tillsammans med kommuncheferna kommer att vara det strategiska övergripande ledningsorganet på tjänstemannasidan inför den strategiska beredningen. I tjänstemännens uppdrag ingår att stödja de politiska samverkansgruppernas arbete och föra en dialog om underlag och förslag inom sakområdena.

⁴ I bilaga 3 beskrivs de statliga uppgifter som landstinget kan få ansvar för vid regionbildningen, utdrag ur DS 2015:53.

Datum

2015-12-07

2016-01-18 komplettering

3.2 En beredning ska bereda inför beslut

Huvuduppgiften för en beredning är att den ska ansvara för att bereda frågor inför beslut. En beredning ska självklart vara en arena för diskussion, ge utrymme för olika synpunkter, initiativ och idéer. Men en beredning är inte en arena för allmänt informationsutbyte, utan den ska ha till uppgift att ta fram förslag som bedöms vara genomförbara och åstadkomma önskvärda effekter.

3.3 Samverkan om kollektivtrafikfrågor är ett bra exempel

Kollektivtrafiknämnden har utvecklat en väl fungerande formell och informell samverkan inom kollektivtrafikområdet. En del av samverkan sker i så kallade länsdelssamråd och det finns en löpande samverkan på tjänstemannanivå mellan kollektivtrafikförvaltningen och kommunernas tjänstemän. Den formella samverkan inför nämndbeslut sker i kollektivtrafikberedningen. Huvuddelen av kommunernas företrädare i denna beredning är samma företrädare som kommer finnas i den strategiska regionala beredningen. Av effektivitetsskäl föreslås därför att den formella beredningen av kollektivtrafikfrågorna sköts i den strategiska regionala beredningen när regionen har bildats. Kollektivtrafikberedningen läggs ned. Länsdelssamråden och den fortlöpande samverkan ska fortsätta på samma sätt som idag av kollektivtrafiknämnden och förvaltningen. Ytterligare ett argument för förändringen är att kollektivtrafikfrågorna är en del i den infrastruktur som är viktig för länets utveckling, och infrastrukturfrågorna ska finnas på den strategiska regionala beredningens bord.

3.4 Den regionala kulturplanen är ytterligare ett bra exempel på samverkan

Utifrån samverkansmodellen har landstinget ansvaret för att i samverkan med kommunerna och andra intressenter utarbeta en regional kulturplan för länet. Uppfattningen är att samarbete inom kulturområdet fungerar mycket bra och kan också användas som bra exempel i regionen. Så här står det i den gällande kulturplanen:

”Vi blir starkare om vi hjälps åt. När flera verksamheter arbetar tillsammans kan vi lära oss av varandra och till exempel hitta gemensam finansiering för det vi vill göra. Därför sker allt regionalt kulturutvecklingsarbete i samverkan – inom länet och med andra län, nationellt och internationellt. Länets kommuner, fria kultur utövare, civilsamhället (föreningar m fl) och företag deltar när vi utvecklar kulturen i Västmanland. Det regionala arbetet ger resultat i hela länet.”

Rent praktiskt bygger framgången på att tjänstemännen i landstinget har utvecklat ett nära samarbete med tjänstemännen i kommunerna och med andra kulturintressenter. Möten har skett på länsdelsnivå och lokala politiker har varit involverade i diskussionerna och framtagandet av planen. Kulturfrågorna har även diskuterats i kultur-fritid och idrottsberedningen, som är en beredning under VKL:s hatt. Denna beredning har dock administrerats och fått stöd av landstingets tjänstemän. När beredningen diskuterat idrottsfrågor, som inte bedömts vara av samma gemensamma intresse, har någon tjänsteperson från kommunerna bistått beredningen.

Förslaget är att den regionala kulturplanen i den framtida regionen hanteras av den strategiska regionala beredningen. Kulturfrågorna bör rimligen betraktas som

Datum

2015-12-07

2016-01-18 komplettering

strategiska för länets utveckling. Arbetsprocesserna och dialogen ska fortsätta på samma sätt som idag.

3.5 Istället för sakberedningar föreslås att tre fasta samverkansgrupper inrättas

Den strategiska regionala beredningen ska ha ett beredande uppdrag, d v s lämna förslag till beslut, och koncentrera sig på de strategiska utvecklings- och framtåtriktade regionala samverkansfrågorna. Alla förslag till beslut i gemensamma frågor ska lämnas av den strategiska regionala beredningen. Den ska inte användas för allmän information och/eller erfarenhetsbyte på en operativ nivå.

Erfarenheterna från VKL:s beredningar tas till vara genom att föreslå att det inrättas politiska fasta samverkansgrupper med företrädare för regionen och kommunerna. Samverkansgrupperna ska inte bereda frågor inför beslut, det gör den strategiska regionala beredningen. Samverkansgrupperna får en viktig roll i den mer operativa samverkan och i erfarenhetsutbytet.

Samverkansgrupperna får två huvuduppgifter

- Identifiera och prioritera gränsöverskridande samverkansuppgifter och lämna synpunkter på förslag till överenskommelser, riktlinjer/rutiner och projekt som utarbetas av tjänstemännen.
- Vara en arena för lärande och erfarenhetsutbyte.

Förslaget är att det med start år 2017 inrättas tre fasta samverkansgrupper.

1. En grupp som ska hantera gränsöverskridande frågor som rör **äldre** inom området hälsa, vård och omsorg.
2. En grupp som ska hantera gränsöverskridande frågor som rör **barn/unga** inom området socialtjänst, skola och vård.
3. En grupp som ska hantera regionala **kulturfrågor**.

Förslaget är att den strategiska regionala beredningen inrättar samverkansgrupperna och fastställer deras uppdrag. Förslag till uppdragsbeskrivning för grupperna utarbetas under 2016. Antalet ledamöter i grupperna bör vara tillräckligt stort för att skapa en bred delaktighet.

Motiv för att inrätta de fasta samverkansgrupperna

1. De föreslagna områdena innehåller uppgifter där landstinget och kommunerna båda har ansvar för uppgifter som nära gränsar till varandra. Utifrån invånar- brukar- och patientperspektiv finns det stora fördelar om det sker ett samarbete i dessa gränsöverskridande uppgifter.
2. Politikerna i VKL:s beredningar, inom de föreslagna områdena, har markerat att det finns ett stort behov av att mötas kontinuerligt för erfarenhetsutbyte och stödja den operativa samverkan. Företrädarna är sakkunniga inom sina respektive områden och har en större detaljkunskap än vad kommunstyrelsens ordförande i normalfallet kan ha.
3. De aktuella uppgiftsområdena är inte några tillfälliga områden eller projekt, det är uppgifter/ansvar som finns permanent och där samverkan behöver utvecklas successivt.
4. En kontinuerlig samverkan bygger tillit mellan parterna, vilken är en viktig

Datum

2015-12-07

2016-01-18 komplettering

faktor för framgång. VKL:s beredningar har historiskt byggt denna tillit och medverkat till att samverkan i länet i många avseenden varit framgångsrik.

3.6 Tillfälliga samverkansgrupper inrättas vid behov

Den strategiska regionala beredningen ska också ha möjlighet att tillsätta tillfälliga samverkansgrupper. Syftet är då att kraftsamla kring någon prioriterad sakfråga under en avgränsad period. Som exempel kan nämnas att integrationsfrågorna skulle kunna vara en sådan fråga som man låter en särskild tillfällig samverkansgrupp arbeta med. Ett annat exempel kan vara att prioritera och fokusera på omvärlds-/framtidsfrågor. Utgångspunkten är då att det finns behov av att lyfta blicken, tänka mer långsiktigt och få hjälp med att tolka vilka omvärldshändelser som kan påverka länet.

De tillfälliga samverkansgrupperna kan utifrån frågeställningen utformas på olika sätt. Grundtanken är en bred representation från både regionen och kommunerna men man kan också tänka sig att arbeta med länsdelsrepresentation.

Motiv för tillfälliga samverkansgrupper

1. Tillfälliga grupper gör samverkan smidigare och mer snabbfotad.
2. Vissa frågor kräver kraftsamling under en avgränsad period.
3. Det är lättare att prioritera och fokusera de viktigaste samverkansfrågorna om man etablerar samverkansgrupper vid behov och inte utgår från fasta grupper.
4. Tillfälliga grupper kan ha lättare att bidra med nytänkande.

3.7 Nätverken ska ges en tydlig funktion

VKL administrerar idag ett stort antal nätverk för tjänstepersoner⁵. Nätverken har olika uppgifter och det är inte alltid helt tydligt uttalat på vems uppdrag de arbetar och vad huvudsyftet med nätverket är. Det kan vara erfarenhetsutbyte, omvärldsbevakning och/eller konkret operativt samarbete. Nätverken är i de flesta fallen fasta, men kan även vara tillfälliga.

Inför regionbildningen behövs en genomgång av alla nätverk och deras uppgift/funktion. LD/kommunchefsgruppen avser att göra den genomgången av befintliga nätverk för tjänstepersonerna inför regionbildningen. Funktion och sammansättning ska klargöras och de grupper som bedöms ge en reell nytta inrättas i den nya samverkansstrukturen. Regionen föreslås ta ansvar för att administrera de gränsöverskridande nätverken mellan regionen och kommunerna. Hur administrationen av nätverk som är till enbart för kommunala tjänstepersoner löses, får diskuteras i samband med beslut om den mellankommunala samverkansarenan.

3.8 Projekt ska startas och drivas efter beslut

Ett stort antal gemensamma projekt har drivits under åren i VKL:s regi. Under senare år har flera av dessa projekt kommit till utifrån nationella initiativ och med nationell finansiering. Det finns all anledning att tro att det även framöver kommer finnas

⁵ I bilaga 4 finns en sammanställning av befintliga nätverk.

Datum

2015-12-07

2016-01-18 komplettering

behov av att driva gemensamma projekt. Då ett projekt startar ska uppdragsgivaren vara tydlig med uppdraget, projektorganisation och övriga förutsättningar. Projektet slutredovisas till uppdragsgivaren och projektet avslutas efter slutfört uppdrag.

3.9 Arbetsgrupper ska vara tillfälliga och tidsbestämda

Av och till har det via VKL tillsatts arbetsgrupper för att lösa en särskild uppgift. Grupperna har bestått av politiker eller av tjänstepersoner. Även i framtiden kan det finnas behov av att tillsätta arbetsgrupper som ska utföra sitt uppdrag inom en bestämd tidsram och gruppen upphör då uppdraget är slutfört.

3.10 Rådsformen finns också och ska ses över

Samverkan på tjänstemannasidan sker idag även i andra former, t ex demenssamverkansråd, palliativt råd, förvaltarråd för IT-system och strategiskt kundråd. Då man gör översynen av nätverken ses även denna form över.

3.11 Fortsätt med temadagar, konferenser och seminarier

I VKL:s regi har man fortlöpande arrangerat temadagar, konferenser och seminarier för att stödja kunskapsöverföring, erfarenhetsutbyte, samarbete och stimulera till utveckling. VKL har också arrangerat studieresor med samma syfte. Vid de flesta av dessa arrangemang har målgruppen varit både landsting och kommuner. Behovet av att anordna den här typen av mötesplatser kommer kvarstå efter regionbildningen och är ett viktigt kitt för samverkan i regionen. Senast vid presidiekonferensen i Aronsborg i oktober 2015 konstaterade VKL:s ordförande att nästa presidiekonferens kommer hållas i regionens regi år 2017. Det är naturligt att regionen tar ansvar för att anordna även andra temadagar och konferenser för politiker och tjänstemän i regionen och kommunerna.

3.12 Taltidningen är en specialfråga

Taltidningen som sköts av VKL kan inte betraktas som en strategisk uppgift, det är en ren produktion. Förmodligen kan man på sikt ifrågasätta formatet, då den tekniska utvecklingen skapar nya möjligheter. Det rimliga är att samtliga offentliga organ inom en snar framtid kan förmedla information till invånarna på ett sådant sätt, att även personer med funktionsnedsättning har tillgång till samma information. I avvaktan på att man kan använda ny teknik är förslaget att uppdraget Taltidning förs över till regionen. Taltidningen är till för invånarna i länet och innehåller information om vad som händer i regionen och kommunerna.

4. Arbetsprocesserna är lika viktiga som organisationen

I diskussionerna om den framtida samverkan har vikten av bra arbetsprocesser framhållits. När de nya arbetsprocesserna utarbetas ska man ta vara på de erfarenheter som finns, både de goda exemplen men också från de processer som man vill förbättra. Man behöver bland annat ställa sig följande frågor och utifrån dem göra en beskrivning av arbetsprocesserna;

- *Hur samverkar tjänstemännen vid framtagande av underlag?*
- *Hur samverkar politikerna?*
- *Hur sköts dialogen mellan regionen och kommunerna under hela*

Datum

2015-12-07

2016-01-18 komplettering

beredningsprocessen?

- *Hur sköts dialogen med andra aktörer?*
- *Hur synkroniseras tidplaner för att åstadkomma smidiga beslutsprocesser?*
- *Hur skapas en reell delaktighet och inte bara möjlighet att lämna synpunkter på färdiga förslag?*

Då formerna för samverkansstrukturen har fastställts kan man börja arbetet med att utveckla de arbetsprocesser som ska fungera efter år 2017. I beskrivningen av processerna behöver det bli tydligt hur både politiker och tjänstemän förväntas arbeta för att samverkan ska utvecklas.

5. Samverkansarenan för de mellankommunala frågorna

Det kommer även efter regionbildningen finnas samverkansfrågor som är mellankommunala och där det inte finns anledning för regionen att delta. Bedömningen är dock att det är en relativt liten del av VKL:s uppgifter som utgör enbart mellankommunal samverkan. Stygruppen har bitt tjänstemännen visa på alternativa arenor för den mellankommunala samverkan, även om det i första hand är en fråga för kommunerna. Vilka frågor/uppgifter som ska hanteras på den mellankommunala arenan får visa sig i ett senare skede. Först behöver man fastställa regionens uppgifter och den regionala samverkansstrukturen.

5.1 De nybildade regionerna har valt regionparaplyet

Ett alternativ till lösning för de mellankommunala frågorna kan vara att göra som de hittills bildade regionkommunerna. De år 2015 nybildade regionerna har valt att lösa de mellankommunala samverkansfrågorna på följande sätt;

- Kommunerna har delat på ansvaret mellan sig för vissa mellankommunala samverkansfrågor, t ex att leda och administrera nätverk.
- Regionen har tagit på sig ansvaret för att tillhandahålla en mötesplats för kommunerna och hjälpa till med att administrera vissa utpekade uppgifter åt dem.

Huvudskälen till att de nybildade regionerna valt dessa lösningar är att man inte har velat ha dubbla samverkansorgan och att man sett effektivitetsvinster ur administrationssynpunkt genom denna lösning. Region Halland har arbetat på samma sätt och har efter en mandatperiod inte sett anledning att ändra på denna konstruktion.

5.2 Storregionerna har kvar sina regionförbund

Ett annat alternativ är att inrätta ett kommunförbund för de mellankommunala frågorna. De sedan 1999 inrättade storregionerna, Skåne och VGR, har båda flera kommunförbund som arena för de mellankommunala frågorna. Erfarenheterna från dessa regioner är att de med hänvisning till det stora antalet kommuner inom regionen finns behov av särskilda kommunförbund för samverkan. Vissa företrädare framhåller dock att samverkan i de regionala utvecklingsfrågorna har blivit tungrovt med denna lösning.

Datum

2015-12-07

2016-01-18 komplettering

5.3 En ideell förening kan vara ett alternativ

Ytterligare en möjlighet är att kommunerna bildar en ideell förening som arena för de rent mellankommunala frågorna. Rent formellt är detta en enkel lösning och kan mycket väl fungera i Västmanland. Det blir ett VK, dvs. en förening utan regionen. Utmaningen blir att kunna tillhandahålla tillräckligt med kompetens från tjänstepersoner som stöd till föreningen. Samma sak gäller om man bestämmer sig för att inrätta ett kommunförbund. Alla tjänstepersoner som idag arbetar på VKL använder huvuddelen av sin tid till de gränsöverskridande samverkansuppgifterna. Det betyder att det skulle krävas ett stort mått av fiffighet om ett förbund eller en förening skulle bli effektivt. Om man väljer en sådan lösning kan ett alternativ vara att man köper delar av tjänstepersoner från regionen.

5.4 Vilken är den mest effektiva lösningen?

Rekommendationen från kärngruppen är att välja en lösning som gör att behoven av mellankommunal samverkan tillgodoses samtidigt som man får en effektiv och kompetent administration. VKL:s medarbetare bedömer att risken för lojalitetskonflikter är små, även om man som tjänsteperson i regionen skulle arbeta med både de gränsöverskridande samverkansfrågorna och med de mellankommunala frågorna. Erfarenheter från att arbeta så finns redan idag hos VKL:s medarbetare.

På uppdrag av kärngruppen

Mona Boström
projektledare

Finansiering av Landstinget/region Västmanlands regionala utvecklingsarbete och därtill hörande samarbete med kommunerna

Denna PM är framtagen för att kommunerna och landstinget ska kunna bedöma sina kostnader för samverkan i regionen från 2017 utifrån det förslag till samverkansstruktur som utarbetats av styrgruppen. Siffrorna är framtagna i samarbete med VKL och avstämde med det underlag som länets ekonomer tog fram i augusti 2015. Skillnaden jämfört med arbetsgruppens förslag är att siffrorna utgår från budget 2016 istället för budget 2015. Hänsyn är också taget till att styrgruppen föreslår att de rent mellankommunala frågorna inte ska hanteras i den regionala samverkansstrukturen från 2017.

Resurserna kommer från olika intäktskällor

Det arbete som är knutet till regional utveckling och som ska göras i Region Västmanland från och med 2017 kommer finansieras genom följande fem intäktskällor.

1. Resurser som förs över från staten/länsstyrelsen då landstinget/regionen får ansvaret för regionala utvecklingsfrågor. Exakt nivå fastställs efter förhandlingar med länsstyrelsen och regeringskansliet.
2. Resurser som finns inom landstingets budget för arbete med regional utveckling, inklusive kulturfrågor och kollektivtrafikfrågor. Nivån för detta fastställs då landstinget fattar beslut om Regionplan och budget 2017.
3. Motsvarande resurser som landstinget betalar till VKL år 2016. Siffrorna framgår av nedanstående sammanställning.
4. Ersättning från kommunerna för den gemensamma samverkan, d v s det som kommunerna betalar till VKL år 2016. Undantaget är den del som kommunerna ska behålla för att kunna bekosta mellankommunal samverkan, exempelvis ett VK från 2017. Beräkningarna utgår från att den del som kommunerna ska behålla utgörs av ca 20 % av deras grundfinansiering till VKL. Nivån utgår från tjänstemännens bedömning av hur stor andel av arbetet inom VKL som utgörs av mellankommunala frågor. Med de mellankommunala frågorna utanför regionen innebär det att kostnadsfördelningen mellan kommunerna och regionen för den gemensamma samverkan från 2017 blir ca 2/3 för kommunerna och ca 1/3 för regionen. Siffrorna framgår av nedanstående sammanställning.
5. Externa projektmedel till gemensamma projekt som flyttas från VKL till regionen 2017. I nedanstående preliminära bedömning ingår pågående projekt, nya projekt och sparade projektmedel.

Datum

2016-02-29, rev 2016-04-18

Resurser kopplade till samverkan med kommunerna**Kommunernas och landstinget/regionens resurser enligt punkterna 3 – 5**

Vid beräkningen av hur mycket kommunerna och landstinget/regionen ska betala för den gemensamma samverkan år 2017 har utgångspunkten varit hur mycket de betalar till VKL under 2016. Kommunerna och landstinget/regionen ska satsa lika stora resurser för den gemensamma samverkan 2017 som de gör under 2016. I nedanstående lilafärgade kolumn framgår hur mycket respektive kommun och landstinget/regionen ska bidra med. Enligt överenskommelsen ska 50 % av beloppet erläggas senast den 1 februari och 50 % senast den 1 augusti.

Ekonomi i VKL 2016 och för den regionala samverkan kommunerna och landstinget/regionen år 2017, tkr

	Betalar år 2016 till VKL	Kommunerna behåller 2017 för mellankommunal samverkan (ev. VK)	Ersättning/ finansiering regional samverkan 2017
Arboga	724	102	622
Köping	1 345	189	1 156
Kungsör	437	61	376
Hallstahammar	828	116	712
Surahammar	525	73	452
Norberg	303	42	261
Sala	1 161	162	999
Skinnskatteberg	235	33	202
Fagersta	694	97	597
Västerås	7 611	1 066	6 545
Summa	13 863	1 941	11 922
Landstinget	6 828	-	6 828
Summa	20 691	1 941	18 750
Externa projektmedel	Ca 7 000	-	Ca 7 000
Summa	ca 27 691	1 941	Ca 25 750

På uppdrag av styrgruppen

Mona Boström
projektledare